

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини,
природничо-географічний факультет,
кафедра географії та методики її навчання (Україна),
Інститут педагогіки НАПН України,
відділ методики навчання географії та економіки (Україна),
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського,
природничо-географічний факультет, кафедра географії (Україна),
Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова,
геолого-географічний факультет (Україна),
Софійський університет імені Святого Климента Охридського (Болгарія),
Ойцовський національний парк (Польща),
Білоруський державний педагогічний університет імені Максима Танка,
факультет природознавства, кафедра географії
і методики викладання географії (Білорусь),
Газета «Краєзнавство. Географія. Туризм» (Україна),
Гайворонський районний краєзнавчий музей, Кіровоградська область (Україна)



ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

*VIII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
(З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ)*

«ГЕОГРАФІЯ ТА ЕКОЛОГІЯ: НАУКА І ОСВІТА»



9-10 квітня 2020 року

Умань
2020

*Затверджено до друку Вченою радою природничо-географічного факультету
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
(Протокол № 8 від 31 березня 2020 р.)*

Редакційна колегія:

Браславська О.В. – доктор педагогічних наук, професор, зав. кафедри географії та методики її навчання, УДПУ імені Павла Тичини (відповідальний редактор);
Лаврик О.Д. – доктор географічних наук, доцент, УДПУ імені Павла Тичини (заступник відповідального редактора);
Денисик Г.І. – доктор географічних наук, професор, зав. кафедри географії, ВДПУ імені Михайла Коцюбинського;
Миколайко В.П. – доктор сільськогосподарських наук, професор, декан природничо-географічного факультету УДПУ імені Павла Тичини;
Совгіра С.В. – доктор педагогічних наук, професор, зав. кафедри хімії, екології та методики їх навчання, УДПУ імені Павла Тичини;
Красноштан І.В. – кандидат біологічних наук, доцент, зав. кафедри біології та методики її навчання, УДПУ імені Павла Тичини;
Ситник О.І. – кандидат географічних наук, доцент, УДПУ імені Павла Тичини (відповідальний секретар);
Кравцова І.В. – кандидат географічних наук, доцент, УДПУ імені Павла Тичини;
Козинська І.П. – кандидат географічних наук, доцент, УДПУ імені Павла Тичини;
Максютов А.О. – кандидат педагогічних наук, доцент, УДПУ імені Павла Тичини;
Запорожець Л.М. – кандидат педагогічних наук, доцент, УДПУ імені Павла Тичини;
Герасименко О.В. – кандидат педагогічних наук, доцент, УДПУ імені Павла Тичини;
Безлатня Л.О. – кандидат географічних наук, доцент, УДПУ імені Павла Тичини;
Рожі І.Г. – кандидат педагогічних наук, викладач, УДПУ імені Павла Тичини;
Макаревич І.М. – кандидат педагогічних наук, викладач, УДПУ імені Павла Тичини;
Озерова Л.А. – викладач, УДПУ імені Павла Тичини;
Петричук О.І. – лаборант кафедри географії та методики її навчання, УДПУ імені Павла Тичини (технічний секретар).

Г35

Географія та екологія: наука і освіта : зб. матеріалів 8 Всеукр. наук.-практ. конф. (з міжнар. участю), м. Умань, 9-10 квіт. 2020 р. / Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини, Ін-т педагогіки НАПН України, Вінницький держ. пед. ун-т імені Михайла Коцюбинського [та ін.] ; [редкол: Браславська О. В. (відпов. ред.), Лаврик О. Д., Денисик Г. І. [та ін.]. – Умань : Візаві, 2020. – 228 с.

До збірника матеріалів конференції ввійшли доповіді та тези, якими охоплено широкий спектр географічних і екологічних досліджень. Під час роботи конференції висвітлено такі питання: інтеграція сучасної географічної освіти і науки у міжнародний простір; історія становлення географії на теренах європейського простору; фундаментальні та прикладні дослідження в географії: досягнення, проблеми, перспективи; екологічний моніторинг України та зарубіжних країн; активні форми і методи навчання географії та екології у закладах освіти.

УДК – 91:502/504:54]:001.8]](06)

ЗМІСТ

Браславська О.В., Кравцова І.В.

КАФЕДРА ГЕОГРАФІЇ ТА МЕТОДИКИ ЇЇ НАВЧАННЯ УМАНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ: ЗДОБУТКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	7
--	----------

Безверха Л.І.

АНТРОПОГЕННІ ТРАНСФОРМАЦІЇ НАЙБІЛЬШИХ РІЧОК АЗІЇ	16
---	-----------

Безлатня Л.О., Макаревич І.М., Чернишова К.І.

ПРОБЛЕМИ ЛАНДШАФТНОГО РІЗНОМАНІТТЯ ВІННИЧЧИНИ	22
--	-----------

Браславська О.В., Курус С.І.

ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ ПРОБЛЕМНИХ ЗАВДАНЬ З ФІЗИЧНОЇ ГЕОГРАФІЇ	27
---	-----------

Гапонова Л.П.

МОНІТОРИНГОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЦИКЛОПОДІДНИХ КОПЕПОД НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО ПОЛІССЯ	31
--	-----------

Герасименко О.В., Леута В.В.

АДАПТИВНІ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНІ ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ЗМІНИ ВИРОБНИЧИХ ТЕРИТОРІЙ М. УМАНЬ (НА ПРИКЛАДІ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЧАСТИНИ)	34
--	-----------

Гончарук В.В., Макаревич І.М.

ОСВІТНЬО-НАУКОВИЙ ТА УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ СИСТЕМИ МОНІТОРИНГУ ДОВКІЛЛЯ	37
--	-----------

Денисик Г.І., Стефанков Л.І., Канський В.С.

ПОКИ ЩО НЕ ВИЗНАНІ, ОДНАК ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ЛАНДШАФТОЗНАВСТВА В УКРАЇНІ	42
--	-----------

Душечкіна Н.Ю.

ЕКОЛОГІЧНА ЯКІСТЬ ПИТНОЇ ВОДИ ЧЕРКАСЬКОГО РЕГІОНУ	48
--	-----------

Душечкіна Н.Ю., Ляховський Я.Г.

ПРОБЛЕМА МАЛИХ РІЧОК НА ПРИКЛАДІ ПРИТОКИ РІЧКИ ПАЛАНКА	51
---	-----------

Запорожець Л.М., П'ятківський О.С.

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ ЗАСОБАМИ ПРОЕКТНОГО НАВЧАННЯ НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ	55
--	-----------

Зеленська Л.І.

ГЕОГРАФІЧНИЙ КВЕСТ: ГРА ЧИ ЕФЕКТИВНЕ НАВЧАННЯ?.....	59
--	-----------

Зубкович І.В., Зубкович В.В.

ОЦІНКА ПРОСТОРОВО-ТИПОЛОГІЧНОЇ СТРУКТУРИ УГІДЬ БАСЕЙНОВОЇ СИСТЕМИ ОЗ. ОЗЕРЯНСЬКЕ (ВОЛИНСЬКЕ ПОЛІССЯ) ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ГІС-ТЕХНОЛОГІЙ	62
---	-----------

Ігнатишин В.В., Іжак Т.Й., Ігнатишин А.В., Ігнатишин М.Б.

ЕКОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ГЕОФІЗИЧНИХ СПОСТЕРЕЖЕНЬ В ЗАКАРПАТСЬКОМУ ВНУТРІШНЬОМУ ПРОГІНІ	66
--	-----------

<i>Імангулова Т.В.</i>	
ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТА УЧНІВ В ІНТЕРЕСАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	71
<i>Кисельов Ю.О., Шутак К.В.</i>	
ПОСЕЛЕНСЬКІ ГІДРОЕКОСИСТЕМИ ЯК ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ ТЕРИТОРІЇ	75
<i>Ковальчук І.П., Шевченко О.В., Ковальчук А.І., Влаєва Д.О.</i>	
ЦИФРОВЕ АТЛАСНЕ КАРТОГРАФУВАННЯ ОЦІНКИ ЗЕМЕЛЬ	78
<i>Козинська І.П.</i>	
ОСНОВНІ ФАКТОРИ РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ	83
<i>Кононенко С.І., Шемякін М.В.</i>	
ІНСТРУМЕНТАЛЬНИЙ МОНІТОРИНГ СТАНУ ОБ'ЄКТІВ У ЗОНІ РИЗИКУ	88
<i>Копилець Є.В.</i>	
ГЕОГРАФІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ МЛИНАРСТВА В ОРГАНІЗАЦІЇ КРАЄЗНАВЧО-ПОШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ	92
<i>Коптева Т.С.</i>	
ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ТА ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ КРИВОРІЗЬКОЇ ЛАНДШАФТНО-ТЕХНІЧНОЇ СИСТЕМИ	95
<i>Кравцова І.В.</i>	
ВІЗІЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЄВРОПИ В СТРУКТУРІ САДОВО-ПАРКОВИХ ЛАНДШАФТІВ	100
<i>Криловець М.Г., Шустова В.С.</i>	
РОЛЬ ШКІЛЬНОГО КРАЄЗНАВСТВА І ТУРИЗМУ В СОЦІАЛЬНОМУ ВИХОВАННІ УЧНІВ	103
<i>Курганевич Л.П., Іванов Є.А.</i>	
МОНІТОРИНГ ЯКОСТІ ПОВЕРХНЕВИХ ВОД ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ: СТАН І ФУНКЦІОНУВАННЯ	107
<i>Лаврик О.Д., Цимбалюк В.В., Григоренко Д.В.</i>	
БЕЛІГЕРАТИВНІ ДОЛИННО-РІЧКОВІ ЛАНДШАФТНО-ТЕХНІЧНІ СИСТЕМИ ПРАВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ	111
<i>Максютов А.О., Мельниченко В.А.</i>	
ОБ'ЄКТИ СВІТОВОЇ СПАДЩИНИ ЮНЕСКО	113
<i>Мартинюк В.О., Зубкович І.В., Андрійчук С.В.</i>	
БАТИМЕТРИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ОЗЕР ВОЛИНСЬКОГО ПОЛІССЯ ДЛЯ ПОТРЕБ ЇХНЬОГО ЛАНДШАФТНОГО КАРТОГРАФУВАННЯ	116
<i>Мацко П.В., Загорулько Д.М.</i>	
ПРОСТОРОВИЙ РОЗПОДІЛ ГУМУСУ В ҐРУНТАХ ДПДГ «АСКАНІЙСЬКЕ» КАХОВСЬКОГО РАЙОНУ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	122
<i>Моргун Е.Н.</i>	
ЭКОЛОГИЯ В КОЧЕВОМ ОБРАЗОВАНИИ ЯМАЛЬСКИХ НЕНЦЕВ	124

<i>Мороз Л.М., Люленко С.О.</i>	
ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА МОНІТОРИНГ ЧИСЕЛЬНОСТІ РІСА РІСА НА УМАНЩИНІ	128
<i>Назаренко Т.Г.</i>	
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ГЕОГРАФІЇ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	131
<i>Науменко Н.В., Сологуб Н.С.</i>	
ОБРАЗОВАНИЕ В ИНТЕРЕСАХ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ НА ФАКУЛЬТЕТЕ ЕСТЕСТВОЗНАНИЯ БГПУ ИМЕНИ МАКСИМА ТАНКА: ОПЫТ И ПРОБЛЕМЫ	135
<i>Озерова Л.А.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНТЕГРАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ОСВІТНІЙ ТА НАУКОВИЙ ПРОСТІР	140
<i>Панкратенкова Д.О., Гнатик Я.А.</i>	
РЕКРЕАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ ЛЬВІВЩИНИ	144
<i>Панкратенкова Д.О., Слободянюк А.С.</i>	
ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ В МЕЖАХ ДУНАЙСЬКОГО БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА	147
<i>Подзерей Р.В.</i>	
СУЧАСНА ТЕХНОГЕННО-ЕКОЛОГІЧНА СИТУАЦІЯ УКРАЇНИ	150
<i>Поштарук Л.І., Поштарук В.І.</i>	
СУЧАСНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ГЕОГРАФІЇ	153
<i>Поштарук Л.І.</i>	
ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИКЛАДАННІ ГЕОГРАФІЇ	156
<i>Працьовитий М.М.</i>	
ВИКОРИСТАННЯ ТЕОРІЇ ВЕЛИКОГО КОРДОНУ У ВИВЧЕННІ МІЖЗОНАЛЬНОГО ГЕОЕКОТОНУ «ЛІСОСТЕП-СТЕП» ПРАВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ	159
<i>Рожі І.Г., Мороз І.В.</i>	
ТУРИСТСЬКА ІНФРАСТРУКТУРА ЖАШКІВСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ	163
<i>Ситник О.І., Гринюк Т.С.</i>	
КОЛЬОРОВА ПРОМИСЛОВІСТЬ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ГОЛОВАНІВСЬКОГО РАЙОНУ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ	168
<i>Ситник О.І., Руда Л.А.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ ТЕМПЕРАТУРНИХ УМОВ ТА РЕЖИМУ ЗВОЛОЖЕННЯ ТЕРИТОРІЇ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ У 2018-2019 с/г РОЦІ	173
<i>Ситник О.І., Наріжна О.М., Лячинський С.С.</i>	
ІНВЕСТИЦІЙНІ ПЕРСПЕКТИВИ ЗВЕНИГОРОДСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЯК ТУРИСТИЧНО-ПРИВАБЛИВОЇ ТЕРИТОРІЇ	178

<i>Совгіра С.В.</i>	
ОБГРУНТУВАННЯ ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ НА ПРИКЛАДІ КУРСУ «ХІМІЯ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА»	183
<i>Сюткін С.І., Висторон О.М.</i>	
РЕГІОНАЛЬНЕ ЛІСОКОРИСТУВАННЯ ЯК ОБ'ЄКТ СУСПІЛЬНО- ГЕОГРАФІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	187
<i>Хлевнюк О.Я.</i>	
ВИШИТА ІКОНА ЯК ДУХОВНИЙ ФЕНОМЕН ГАЙВОРОНЩИНИ	190
<i>Чубрей О.С.</i>	
ЕТАПИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТЕХНОЛОГІЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ГЕОГРАФІЇ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ЗАСАДАХ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ	193
<i>Шабаш С.П., Белікова М.С.</i>	
ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ У ВИЩІЙ ШКОЛІ	197
<i>Шищенко П.Г., Гавриленко О.П.</i>	
ВНЕСОК О.М. МАРИНИЧА В КОНСТРУКТИВНО-ГЕОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ (ДО 100- РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)	200
<i>Штангей С.В.</i>	
СУЧАСНІ ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНИ	205
<i>Яценко В.С.</i>	
ПЕРЕДІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ВІДДІЛУ НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ ТА ЕКОНОМІКИ В ІНСТИТУТІ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ	208
<i>Korchak Y.</i>	
INFORMATION DESIGN GEOGRAPHIC STUDENTS	211
<i>Makarevych I.M., Honcharuk V.V.</i>	
FORMATION OF INFORMATION COMPETENCE STUDENTS DURING STUDY OF GEOGRAPHY	212
<i>Shcherban I.Yu., Petrychuk O.I., Pylypchuk H.S.</i>	
HUMANS INFLUENCE ON GLOBAL WARMING	216
<i>Sytnyk Ivan</i>	
PALM COVE THE PEARL OF NORTHERN QUEENSLAND'S	219

*Ситник О.І., к.геогр.н., доц.
кафедри географії та методики її
навчання УДПУ імені Павла Тичини
e-mail: sytnykuman@gmail.com
Гринюк Т.С., студент
УДПУ імені Павла Тичини
e-mail: tetanagriniuk06@ukr.net*

КОЛЬОРОВА ПРОМИСЛОВІСТЬ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ГОЛОВАНІВСЬКОГО РАЙОНУ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Кольорова промисловість – галузь промисловості з виробництва кольорових металів та їх сплавів (алюмінію, магнію, титану, міді, кобальту, олова), рідкісних та дорогоцінних металів. Значення кольорової промисловості дуже велике, продукти кольорової металургії використовуються в сучасній електроніці, ядерній техніці, приладобудуванні, ювелірній промисловості, медицині, в харчовій промисловості, у виробництві побутової техніки, автомобілебудуванні та інших галузях виробництва. Провідними галузями кольорової металургії в Україні є алюмінієва, цинкова, магнієва, титанова, ртутна, феронікілева. Усі ці галузі складають структуру кольорової промисловості [2].

Комплекс підприємств цієї галузі в Україні здійснює видобуток, збагачення і металургійну переробку руд кольорових і рідкісних металів. До його складу входить виробництво сплавів, прокат кольорових металів і переробка вторинної сировини. Розміщення підприємств кольорової металургії зумовлено переважно двома основними чинниками – сировинним і енергетичним. Підприємства, які переробляють руди з незначним вмістом основного металу, тяжіють до джерел сировини (виплавка ртуті, нікелю, рідкісних металів та ін.). Енергомісткі виробництва (титано-магнієве, цинкове, алюмінієве) розміщуються в місцях дешевої електроенергії, як правило, поблизу потужних електростанцій [1].

Багато підприємств України можуть поділитися досвідом болючої перебудови свого виробництва, переходячи від однієї економічної моделі до

іншої. Не всі вони зуміли знайти своє місце в ринкових умовах. Але ті, які зуміли налаштуватися на нові умови та зайняли свою ринкову нішу, отримали не тільки безцінний досвід, але й можливість розвиватися в умовах ринку. Одне з таких підприємств – Побузький феронікелевий комбінат, підприємство, яке своїм непростим виникненням і розвитком символізує радянську планову економіку, її перебудову та інтеграцію в сьогодення [3].

9 червня 1956 р. у Середньому Побужжі, були відкриті та розвідані декілька родовищ (Капітанівське, Деренюхінське, Липовеньківське, Грушківське) силікатних нікелевих руд. Незважаючи на досить низький вміст нікелю (в середньому – 0,75%), вони були покликані стати сировинною базою нового металургійного підприємства. Відповідно, у липні 1964 р. Рада міністрів Української ССР затвердила Проектне завдання на виробництво товарного феронікелю і будівництва Побузького феронікелевого комбінату та селища Побузьке [2].

Проте, відкриття наприкінці 1960-х рр. на півночі СРСР та на Уралі перспективних родовищ нікелевих руд дозволило налагодити більш потужні виробництва на місці їх видобутку й будівництво ПФК було призупинено.

Будівельні роботи відновились лише у 1971 р. У грудні 1972 р. введена в експлуатацію перша технологічна лінія Побузького нікелевого заводу (2 трубчасті обертові печі ТВП, 1 руднотермічна електропіч – РТП і 4 конвертера); 29 грудня отримана перша партія товарного феронікелю. У листопаді 1973 р., вступила в дію друга технологічна лінія (2 ТВП та 1 РТП).

За часів Радянського Союзу комбінат був складовою металургійного ланцюжка із виробництва легованих сталей. Він не відчував проблем з виробництвом і збутом продукції. Але на початку 90-х, з переходом на ринкові умови, для ПФК настали важкі часи. До того ж сировинна база комбінату виснажилася, а виробничі потужності не відповідали сучасним вимогам. Це призвело до двох банкрутств підприємства. Тому питання виживання комбінату в нових умовах постало більш ніж актуальним [1].

15 липня 1994 р. державний Побузький нікелевий завод перейменовано у

ВАТ «Побузький феронікелевий завод». Однак всі спроби відновлення виробництва феронікелю виявились невдалими З огляду на те, що ПФК для смт. Побузьке Кіровоградської області був містоутворюючим підприємством, економічні проблеми спричинили також і соціальні. Настали 5 р. повного простою. За спогадами старожилів, в той час життя в селищі практично завмерло. «Молодь за першої нагоди прагнула покинути селище. Соціальна сфера ледве функціонувала», – згадує колишній селищний голова С. Слободянюк. Підприємство не працювало, його обладнання розкрадалося, цехи руйнувалися, приходило в запустіння і само селище: в будинках не було тепла, електр енергія подавалася з перебоями, багато жителів виїжджали з селища. Після того, як Кіровоградська облдержадміністрація включила завод в програму соціально-економічного розвитку регіону, їй було передано право оперативного управління пакетом акцій збанкрутілого ВАТ [3].

Згідно із затвердженим планом санації підприємства, в серпні 2000 р. на базі цілісного майнового комплексу ВАТ «Побузький феронікелевий завод» створили повністю приватне ТОВ «Побузький феронікелевий комбінат». Його співвласниками стала група інвесторів, серед яких, зареєстрована у Великобританії компанія Nikomed Ltd.–, отримала 51% акцій..

Інвестори вкладали кошти у відновлення підприємства (була відновлена рудотермічна піч, ліквідована кредиторська заборгованість, поповнені обігові кошти) й у 2001 р. комбінат випустив першу після тривалого простою промислову партію феронікелю обсягом 150 т. До грудня 2001 р. на ПФК працювала одна з двох технологічних ліній з виробництва феронікелю потужністю 3 тис. т/рік, в перерахунку на чистий вміст нікелю в феронікелі. Сировина була виключно імпортна [5].

10 грудня 2001 р. на комбінаті сталася велика аварія. Вибуховою хвилею зруйнувалася стіна, що відділяла трансформаторну підстанцію з чотирма трансформаторами, заповненими маслом. Виникла пожежа, яка призвела до порушення будівельних конструкцій перекриттів майданчиків плавильного цеху та частини покрівлі. Збитки лише від списання основних фондів склали 6

млн. грн. На щастя, обійшлося без людських жертв. Причиною аварії виявилась негедостатня футеровка печі, розрахована на виплавку феронікелю з місцевих нікелевих руд із середнім вмістом нікелю 0,75%. В імпортованих рудах вміст нікелю складав 2,2-2,3%, що вимагало збільшення температури плавки на 270-280 °С, які стара футеровка печі не витримала.

Комбінат простоював. Інвестори заявляли про готовність витратити на відновлення 15 млн. дол. і запустити виробництво в лютому 2003 р. Однак відновлювальні роботи виконувались повільно, до того ж, у власників ПФК не знайшлося 11 млн. грн., щоб погасити кредиторську заборгованість підприємства та борги по заробітній платі [3].

Перелом настав у 2002 р., із черговою зміною власника підприємства – ним стала міжнародна інвестиційна група Solway Investment Group, яка володіє ПФК і до цього часу. Влітку 2003 р. статутний фонд комбінату був збільшений відразу до 161,2 млн. грн. (майже в 1,8 разів), крім того, передбачалось щорічне перерахування близько 800 тис. дол., що дозволило провести відновлювальні роботи й запустити вже в грудні 2003 р одну з двох печей ПФК (друга піч почала виробляти феронікель в січні 2004 р.). Згодом комбінат був відзначений почесним званням «Краще підприємство України», а його продукція – національним знаком якості «Вища проба» та почесною міжнародною премією у сфері якості «Євромаркет-2004» [5].

Взимку 2006 р. в Побузькому розморозилося більше половини житлових будинків, 18 ремонтних бригад ПФК цілодобово, на сильному морозі, ліквідували наслідки аварії. Через кілька днів у квартирах людей було тепло.

Сьогодні ПФК динамічно розвивається, постійно удосконалює технології виробництва, та вийшов на 7-е місце в світі з випуску феронікелю та нікелю. Не припиняється модернізація комбінату, в результаті якої: комп'ютеризовано всі виробничі процеси; введено в експлуатацію обертові печі теплової обробки феронікелевого концентрату; побудовано відділення сушіння руди та грануляції металу, газоочистки конвертерного відділення, гараж-розморожувач на 12 залізничних вагонів; модернізовано газоохолоджувачі; проведено капітальні

ремонти за сучасним вимогам всіх побутових приміщень, будівель, споруд та доріг; упорядковано територію [4].

Кардинальним чином змінилася соціально-культурна база підприємства та смт. Побузьке: відремонтовано будинок культури, база відпочинку, спортивний комплекс; зведені нова школа та дитячий садок на 100 місць; почав працювати реабілітаційний центр з 25-метровим басейном, солярієм, тренажерним залом та сауною; медсанчастину оснастили новим сучасним обладнанням; в селище провели 100-кілометровий газопровід, побудовано нову лікарню комбінату, фахівці якої надають послуги всім місцевим жителям [3].

На «Побужському феронікелевому комбінаті» працює значна кількість населення Голованівського району, зокрема смт. Побузьке. Тому ПФК бере активну участь в житті населеного пункту – проводить культурні заходи, навчає молодь, надає соціальну допомогу і вдосконалює інфраструктуру Побузького, забезпечує селище водою, газом і теплом, утримує в робочому стані каналізаційну систему.

Щорічні соціальні інвестиції вимірюються сотнями тис. грн. Серед іншого ПФК фінансує закупівлю ліків для надання невідкладної медичної допомоги, утримує школу, спортивний комплекс і будинок культури в селищі, а також надає своїм працівникам безвідсоткові позики (поворотну фінансову допомогу) у випадку невідкладних потреб.

В 2016 р. було засновано щорічну стипендію для талановитих дітей працівників ПФК, а також вихованців творчих закладів, яким підприємство надає спонсорську допомогу Solway Music Fellowship, яка має на меті заохочення в вивченні іноземної мови та розвитку творчості серед молоді.

Окремий напрямок роботи з покращення якості життя селища – робота благодійного фонду «Розвиток Побужжя». Він був заснований в 2013 р. за підтримки ТОВ «Побужський феронікелевий комбінат», основною метою якого є допомога важко хворим мешканцям селища, підтримка дитячих садків і шкіл, проведення спортивних заходів тощо [5].

Підтвердженням успіху концепції сталого розвитку є покращення демографічної ситуації – якщо в Голованівському районі 2006 р. мешкало близько 29 тис. 947 осіб, то станом на 01.01.2020 р. – 30 тис. 572 особи. Молодь майже не виїжджає з Голованівського району, в Побузькому залишається працювати 38% населення молодше 30 років. Зростає й народжуваність [2].

Таким чином, тісна співпраця із комбінатом дозволяє не тільки реагувати на проблеми, що існують або з'являються, але й закладати міцну основу подальшого розвитку Голованівського району Кіровоградської області.

Список використаних джерел

1. Кольорова металургія України, її значення. URL: <https://studfile.net/preview/5466096/>.
2. Офіційний сайт головного управління Статистики в Кіровоградській області управління Статистики в Кіровоградській області. URL: <http://gl.kr-admin.gov.ua/index.php/sfery-diialnosti/ekonomika-ta-finansy/statystyka>.
3. Побузький феронікелевий комбінат: перспективи, підтверджені доступи. URL: <https://www.dsnews.ua/economics/pobuzkiy-feronikeleviy-kombinat-perspektivi-pidtvverdzeni-22122017174800>.
4. ТОВ «Побужський феронікелевий комбінат». URL: <https://pfk.com.ua/istoriya/>.
5. Участь в житті селища. URL: <https://pfk.com.ua/uchast-v-zhitti-selishha/>.

*Ситник О.І., к.геогр.н. доц.
кафедри географії та методики її
навчання УДПУ імені Павла Тичини
e-mail: sytnykitan@gmail.com
Руда Л.А., начальник
метеорологічної станції Умань
e-mail: msutan@meteo.gov.ua*

ОСОБЛИВОСТІ ТЕМПЕРАТУРНИХ УМОВ ТА РЕЖИМУ ЗВОЛОЖЕННЯ ТЕРИТОРІЇ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ У 2018-2019 С.-Г. РОЦІ

Агрокліматичні ресурси є важливим чинником успішного розвитку сільського господарства. До таких ресурсів, що визначають майбутній урожай